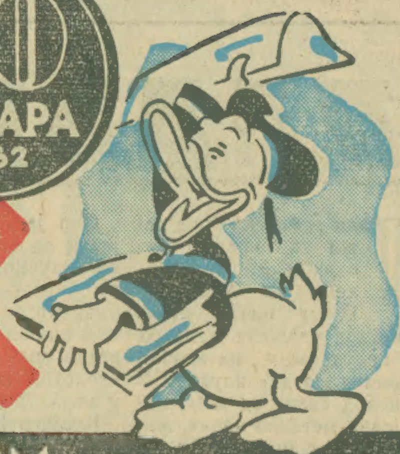
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10 ДИНАРА 1932

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVII — Број 159 — Субота, 15 јануар 1955

Мики и Шиља као истраживачи

14

ВИ СЕ СИГУРНО ПИТАТЕ ЗАШТО ЈА ЖИВИМ У ОВОМ ОКЛОПУ?
ДА... ТО НИЈЕ НАША СТВАР, АЛИ...

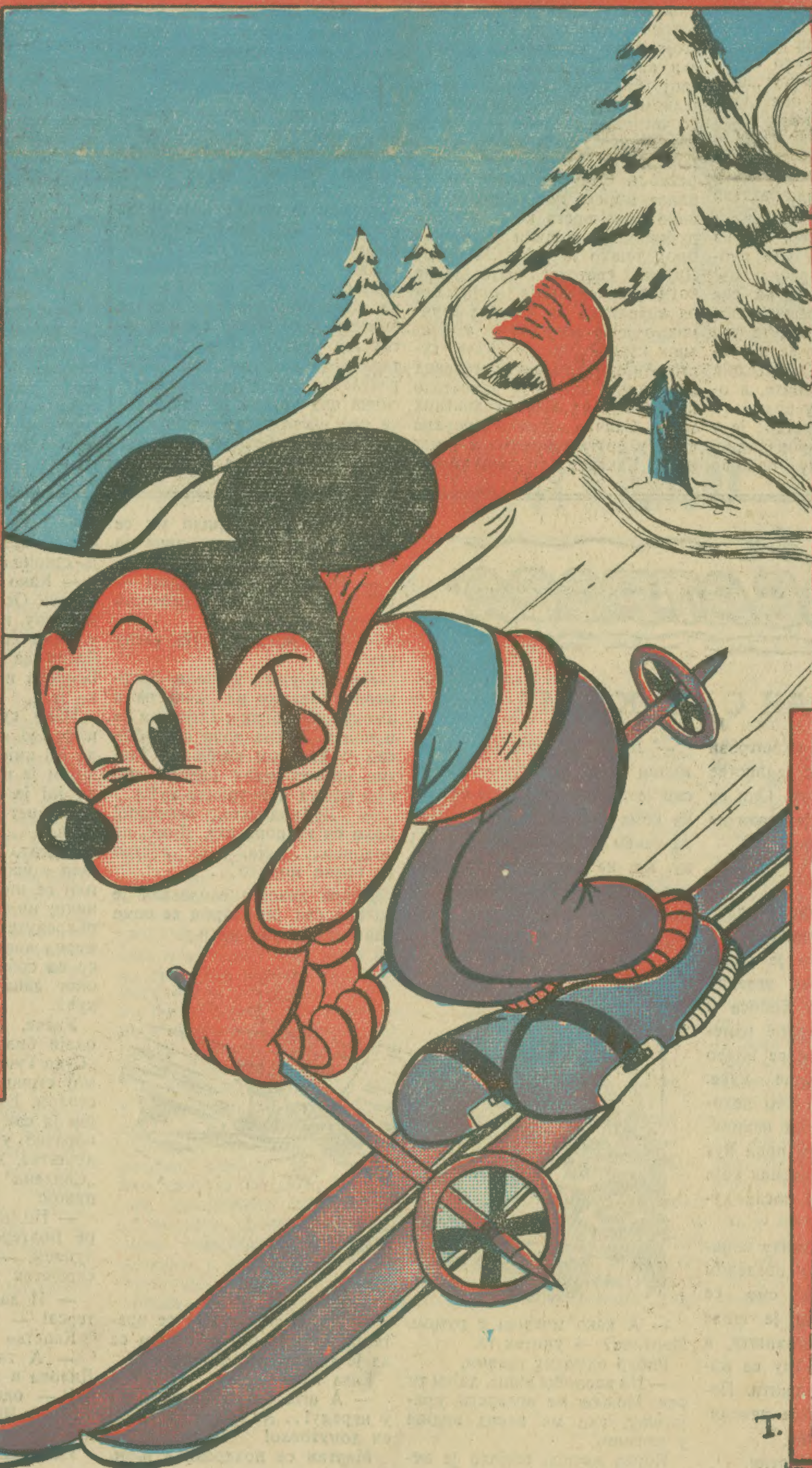
ВИДИТЕ... ВРШИО САМ ОПИТЕ С ЈЕДНИМ ОПАСНИМ ЕКСПЛОЗИВОМ... ИЗНЕНАДА ЈЕ ЕКСПЛОДИРАО... И РАЗНЕО МИ ЦЕЛО ТЕЛО...!

СВЕ ШТО ЈЕ ОД МЕНЕ ОСТАЛО... ЈЕ ГЛАС!

ХОЋЕТЕ ДА КАЖЕТЕ ДА ЈЕ ПОСЛЕ ЕКСПЛОЗИЈЕ ОД ВАС ОСТАО САМО ГЛАС?
ТАЧНО!

АЛИ... АКО НЕМАТЕ ТЕЛО... КАКО ЈЕДЕТЕ?
И НЕ ЈЕДЕМ! САМО МИ ГЛАС ПОПРСКАЈУ!
ПИТА ОД ЈАБУКА
ТЕЛЕЋЕ ПЕЧЕЊЕ

ММ... ИЗГЛЕДА МИ ДА ЈЕ ДАНАС ПЕЧЕЊЕ ПРЕГОРЕЛО
ТЕЛЕЋЕ ПЕЧЕЊЕ
ПИТА ОД ЈАБУКА

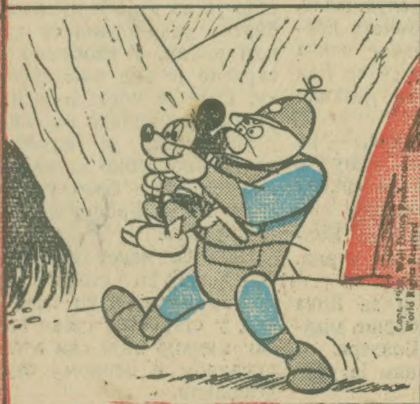

ПА... ПРЕСТАЋУ ПРИВРЕМЕНО ДА СЕ БРИНЕМ ГДЕ СМО... ДОК СЕ НАЈЕДЕМ...

ДВАДЕСЕТ И ЧЕТИРИ ЧАСА НИСМО НИШТА ЈЕЛИ!
ЗНАШ, МИКИ... ПОНЕКАД МИ СЕ ЧИНИ ДА ЈЕ СВЕ ОВО САН...

...ПА СЕ ПИТАМ ДА ЛИ СМО ЗАИСТА ОВДЕ...
УК!

...УК...

ИМАО САМ ПРАВО! ОВДЕ СЕ НЕШТО РАДИ!

ПЛАВЕ ЊИВЕ

Мали рибарски брод лежи укотвљен у Северном Мору, недалеко од Хамбурга. Близу њега, осамнаест метара удаљене једна од друге, подрхтавају на мирној површини мора две плутаче. У води, испод сваке од њих, виси по једна метална плоча, жицама спојена с бродом. То су, уствари, два пола електричног тока.

На палуби брода, испред једног платна сличног телевизиском екрану, седе два човека. С времена на време прелети платном понека лелујава сенка: знак да је између металних плоча прошла риба. Платно је део апарата, такозваног „мерача одјека", који је данас саставни део опреме већине модерних рибарских бродова.

Изненада, на платну се појављује мноштво лелујавих сенки — јато риба. Један од људи на палуби хитро окрете прекидач. Зачу се пригушено зујање: доле, у води, електрична струја почела је да тече с једног пола на други.

Неколико тренутака рибе су, као ошамућене, стале да се крећу у круговима, а затим су, све до једне, запливале према једној од плоча, иза које се налазила рибарска мрежа. Рибе пливају према њој и не могу да скрену, слично пацовима из приче који иду за човеком, намамљени звуцима његове свирале. Хиљаде њих већ су у мрежи.

Ово је, укратко испричан, један од експеримената немачког научника Конрада Крајцера. Ако се његови резултати буду могли применити на једном ширем плану, они ће вероватно значити револуцију у океанском рибарењу, а тиме и у индустрији прераде рибе.

Крајцер је, на основу својих опита, утврдио да је риба, кад се нађе на „стази" електричног тока између негативног и позитивног пола, приморана да плива према позитивном. Ако се јачина струје мења у одређеном ритму, упоредо с тим и мишићи рибљег репа грче се и опуштају, „гурајући" рибу према том полу. Риба се креће само при одређеној волтажи. Јача од ове привремено парализује рибу, а још јача је убија.

Велико преимућство Крајцеровог апарата лежи у томе што се њиме може контролисати величина риба које се „спроводе" у мрежу. Наиме, уколико је риба већа, потребно је мање електричне струје да би се натерала да плива у одређеном правцу. Тако се из читавог јата риба могу „пробрати" веће и само оне „увести" у мрежу, а мање пустити да још расту. Показало се да је примена овог метода корисниja у језерима и рекама но у морима, јер слана вода захтева више струје.

Замислите, например, да из једног мањег језера или рибњака желите да истребите одређену врсту рибе, а да све остале задржите. Ништа лакше од тога. Једноставно ћете помоћу електричне струје похватати све рибе, одвојићете оне које желите да уклоните, а остале опет пустите у воду.

На суву, човечанство је у прибављању и производњи средстава за исхрану прошло кроз три фазе: лов, номадско сточарство и сталну обраду земље. Пећински човек био је искључиво ловац и живео је од онога што би уловио. Касније, човек је постао номад и селио се за својим стадом из једне области у другу, тражећи бољу пашу. Најзад, постао је земљорадник: орао је и засејавао своје њиве, а стоку је чувао на једном месту, хранећи је оним што би добио на својим ливадама.

Међутим, на морима, која покривају близу три четвртине земљине кугле и крију у себи неупоредиво више извора за исхрану но што их има на суву, ми се још налазимо у фази пећинског човека. Рибари иду за рибама обично насумце, ослањајући се на случај и искуства својих предака о времену и месту најпогоднијем за риболов. А ипак, „рибље фарме" нису непознате у свету. У Кини и Јужној Азији, например, у вештачким рибњацима и мрестилиштима добија се пола милиона тона риба годишње. Рибњака, нарочито оних у којима се гаје шарани, има и у Европи и Америци. Ти рибњаци се, баш као и њиве, „ђубре" нарочитим ђубривом, које омогућује растење сочних биљака за храну рибама-вегетаријанкама, које, опет, служе да би се њима исхраниле веће рибе-месождери. „Рибљи фармери" тврде да је приход од једног рибњака неупоредиво већи од прихода који би се добио с њиве исте површине.

Отприлике једна петина риба које се у току једне године улове у свету отпада на слатководне. Међутим, у поређењу с бројем оних које живе у мору њих има толико мало да би се готово могло рећи да и не постоје. Неки британски поморски капетан забележио је у свој бродски дневник да је једном видео јато харинги дуго четири, а широко две миље. Јата скуша дуга двадесет а широка једну миљу нису велика реткост. Обе ове врсте живе близу морске површине. А колико има врста које живе у дубинама и колики је њихов број, тешко је рећи. За време Другог светског рата једна научна експедиција, опремљена апаратима за мерење звучних одјека, открила је у близини калифорниске обале густо збијено јато неких морских животиња које је захватало површину од 300 квадратних миља. Слична открића учињена су и у другим морима и океанима. Какве су то животиње, није тачно познато, мада већина научника верује да су то дубинске рибе.

Дубине мора и океана скривају у себи неисцрпне изворе хране. Помоћу Крајцеровог и њему сличних уређаја данас је могућно „довести" до обала огромна јата живих риба и ту их, као у каквој штали за стоку, чувати на одређеном простору заштићеном жичаним оградама кроз које је спроведена електрична струја.

Несташица хране у свету претставља проблем који из дана у дан постаје све озбиљнији. Стручњаци се труде да уз помоћ науке добију веће приносе с њива. Зашто не бисмо и наша мора „обрађивали" са истом бригом с којом обрађујемо земљу? — написао је на крају једног свог чланка један познати океанограф. Јер, тврди он, вештачка „пасишта" за морске рибе могу се, као и праве њиве, обрађивати и ђубрити и она би тада давала добре приносе: сигуран и обилан лов.

Библиотерапија

Поред многих других врста лечења, у последње време помиње се све чешће лечење помоћу књиге — библиотерапија. У почетку нико није веровао у ефикасност овог лечења, али је доцније оно почело да заузима све значајније место.

Библиотерапија, сама за себе, и није лек. То је више нека врста душевне неге болесника, која доприноси успешнијем дејству медикамената. Погодна књига отстрањује болесникову пажњу од болести и тиме омогућује његово телесно окрепљење. Код душевних, а и неких других, болесника књига има и јако сугестивно дејство. Тако је један болесник, исцрпљен тропском грозницом, био у стању да изазове осећај праве зиме читањем књиге „Прелаз преко Березине".

За успешно лечење необично је важно да нерви болесника буду стално свежи. Да би се то постигло, данас се у многим болницама пацијентима чита наглас штиво које је за сваког од њих брижљиво одабрано према врсти болести, годинама старости и занимању. Разумљиво је да се тај метод не може применити код сваке болести, али досад стечена искуства указују да се библиотерапијом могу постићи добри резултати. Код већине болесника над којима је примењена ова врста лечења примећено је брзо побољшање општег здравственог стања.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

У МЕКСИКУ ОТКРИВЕНИ ФОСИЛИ СТАРИ 29 МИЛИОНА ГОДИНА

Амерички „Џорнал оф саjенс" јавља да су у Мексику учињена открића фосила сисара из доба миоцена, старих 29 милиона година. Међу фосилима идентификоване су непчане кости и ноге коња мерихипуса и остаци камиле оксидактулуса. Откриће је извршено у долини Межсапа, а фосили претстављају најстарије досад пронађене трагове сисара на америчком континенту.

ШТА ЈЕ ПАВЕЗ?

Павез је старински велики штит опточен гвозденим плехом и с гвозденим клином при дну, да би се могао, при опсађивању, забости у земљу и послужити стрелцима као заклон. Мисли се да је тако назван по граду Павији, где је и израђиван.

КАД СУ ПРОНАЂЕНЕ КУЛИСЕ?

Кулисе су покретни зидови на позорници, а пронађени су у 16 веку у Италији. Та реч значи и део позорнице који публика не види ,тј. онај који је иза кулиса. Отуд израз „радити нешто иза кулиса" значи: радити тајно, скривено. У фигуративном смислу реч кулиса значи тајна, затим скуп берзанских посредника и шпекуланата на Париској берзи итд.

РЕКОРДИ У ТЕМПЕРАТУРИ

Прошле године у Америци су забележене веома велике топлотне разлике. Највиша забележена температура износила је 56,4 степени Целзијусових, а најнижа опет 56,4 степени, само, наравно, испод нуле. Највиша температура уопште забележена је 13 септембра 1922 у Либији — 58 степени, а најнижа у Сибиру 1892 — минус 67,7 степени.

УПОРАН НОВИНАР

Олдулио Варела, центархалф уругвајског националног тима, не воли да разговара с новинарима. У то су се уверили многи домаћи и страни репортери, па и Леополдо Обеат, спортски новинар из Монтевидеа. Али, он је упоран човек, па је одлучио да по сваку цену добије извештај о Варелиним утисцима с једног значајног фудбалског првенства. Покушао је да то учини на разне начине, али му ништа није помогло. Најзад је одлучио да седи пред његовим станом све док му Варела не да изјаву. Тако је седео пуних 30 часова. Варелу су омекшали толико стрпљење и новинарска истрајност, па је дао интервју.

ШТА СУ ГЕСТА РОМАНОРУМ?

Геста Романорум (Дела Римљана) је назив једне збирке легенди и прича с моралном тенденцијом. Писац је непознат. Ова збирка настала је у 12 или 13 веку, вероватно у Енглеској.

ОКЕАН

Океанима се данас називају мора огромних пространстава, а по грчкој митологији океан је био моћна река која тече око целог света. Она је праизвор свих ствари, па и богова. Затим, океан је име сина Уранова и Гејина, а мужа Тетидина. По митологији, он је имао многобројну децу 3.000 синова и 3.000 кћери.

ПУШЕЊЕ И ВИСОК КРВНИ ПРИТИСАК

У једној америчкој болници посматрано је 800 случајева обољења од високог крвног притиска и дошло се до изненађујућег закључка да су већина болесника били непушачи и људи који, због дијете, нису узимали со. Међутим, није се могло утврдити да ли су ови болесници смањили, односно прекинули, употребу соли пре или после пораста крвног притиска.

НОВИ ИЗОТОП АЛУМИНИЈУМА

На Карнеџијевом институту за технологију у Питсбургу добијен је један нов изотоп. То је алуминијум 26, коме је потребно милион година да би изгубио половину своје радиоактивности. Ранији изотопи овог метала имали су радиоактивни живот од свега неколико минута. Алуминијум 26 добијен је атомским бомбардовањем магнезијума.

Јунаци са „Албатроса"

РОМАН ОД Е. КОРМА

(22)

— Хвала, капетане, — рече Дирк прилазећи Болтерсу. — И вама хвала, Неустрашиви!

Капетан Болтерс баци на једноoког боцмана презрив поглед.

— Ти си најмање заслужио опроштај, — рече му. — Ти, мој стари друг, дигао си буну против мене!

Дирк је био збуњен.

— Сад сам опет морнар на свом месту, капетане, и можете ми веровати.

— На то нећу рачунати, — одговори Болтерс немарно. — Али ћу предузети мере да себе обезбедим од даљих оваквих покушаја.

У том тренутку чамац са фрегате пристао је уз нашу лађу. Капетан пожури да сретне официра, који се већ пео уз степенице.

Уверивши се да је наша лађа миран трговачки брод и прегледавши хартије, официр убрзо напусти „Албатрос" и ми кренусмо на далек пут. Болтерсова команда поново се разлегала на лађи и матрози су је извршавали с јединственим редом и брзином. Они су се преданим радом старали да поправе своју грешку.

X

Једног тихог јулског дана упловили смо у ришки залив. Моје срце закуцало је радосно кад сам поново угледао суре стене острва Ербоса и његове скромне колибе између дрвећа. Издалека се видео и црвени кров наше куће. Спазивши га, једва сам задржао сузе које су ми навирале на очи. Тада сам први пут схватио шта осећа путник који се враћа у завичај после дугог путовања.

Попевши се на гомилу конопаца, ја сам гутао погледом обалу острва коме смо се приближавали. Лађа је ишла према малом пристаништу, и мени се чинило да му се никад нећемо приближити. Поред насипа лежало је неколико рибарских лађица.

Пришао ми је Мартин.

— Диме, — рече он налактивши се на ограду, — срећан сам што поново видим острво на коме сам се родио... Једва чекам да загрлим стару мајку. Ах, не бих је никад више напустио од своје воље. Ја сам постао нов човек, Диме, потпуно нов...

— А како мислиш с румом, Мартине? — упитах га.

Рибар одмахну главом.

— Ни капљице више, дајем ти реч. Можеш ме презрети, пријатељу, ако ме некад видиш у кафани.

Поред насипа стајало је неколико људи. Учинило ми се познато једно женско лице на самој ивици насипа.

— Нико други до Елза! — узбуђено узвикнух, зграбивши Мартина за руку.

— Она је, Диме! На часну реч она!

Лађа је ушла у залив. Загрмели су ланци од ленгера и зашкрипала брвна. Спуштен је и чамац. После пола сата био сам у Елзином загрљају, гласно изражавајући радост што смо најзад допутовали кући.

— Добродошли, капетане! Како си ти порастао, Диме, па поцрнео... Да, да, постао си прави морнар...

Добра девојка заплакала је од радости. Мој стриц се осмехивао гледајући на њу.

— Да, Елза, ми смо се вратили, — рече он. — Надам се да је код куће све у реду.

Елза плану.

— А шта би то могло бити у нереду!.. Ах, Мартине, и ти си допутовао!

Мартин се поздрави с њом.

— Да, Елза, допутовао сам... Реци ми, како живи моја старица.

— Како живи? Још смеш да питаш! Оставио си је саму, самохрану, и без збогом одлутао у бели свет. Мало би ко то могао да учини... Како је? Болесна и оронула... ето како је.

Иако су јој речи биле оштре, ја с чуђењем приметих да јој није био такав и поглед којим је гледала Мартина. Било јој је очигледно пријатно што опет види несталог рибара.

Најзад, поново смо се нашли у нашој скромној кући. У њој се ништа није било изменило; ниједна ствар није била покренута са свог места. Примерна чистоћа и ред царовали су по собама. Све је било као оног дана кад смо напустили кућу.

Увече, у нашој гостинској одаји било је весело. Кирби „Суха Гуша", капетан Болтерс, мој стриц и ја седели смо за столом. Елза је послуживала, јер ја сам се од момчета преобратио у пуноправног члана друштва. У кухињи су се Бен „Свилени" и Мартин частили пивом.

— Но, пријашко Виче, — рере Болтерс дижући чашу с пунчем, — испијмо за срећан свршетак наше пловидбе!

— И за капетана Гро Болтерса! — прихвати мој стриц.

Капетан се поклони.

— А тако исто и за Вика Дилова и за наше бивше момче! — одговори Болтерс. — Тамо, у Чилеу, он нам је учинио велику услугу.

Искапили смо чаше и ведро расположење овладало је свима. Загњурили смо се у још свеже успомене. Кроз отворен прозор улазио је свеж ветар с мора, лелујао пламен у лампи и доносио из Силкове механе звуке познате песме:

Секира је наоштрена, момци!
Хеј, на јуриш!

То је команда „Албатроса" гостила рибаре, празнујући срећан завршетак тешког путовања.

✡

Лађа је стајала недељу дана укотвљена. Гро Болтерс одрекао се свог дела злата у корист морнара. Матрози, добивши велике суме, решили су да напусте морнарски позив. „Албатрос" је одведен у Ригу и тамо продат.

Гро Болтерс отпутовао је у Енглеску. Бен је решио да остатак живота проведе у својој домовини Ирској, не отискујући се више на море. Окружио се многобројном родбином, коју је окупио са целог острва.

Мартин је одржао реч. Престао је да пије и купивши рибарску лађу бавио се трговином рибом. У слободно време свраћао је код нас. Напослетку, Елза је постала жена најугледнијег рибара на острву.

Мој стриц је највећи део новца употребио на племените циљеве. Није било удовице и сирочета на Ербосу које он није збринуо.

Што се мене тиче, ја сам, испуњавајући стричев завет, постао морнарички официр. И сад, у старости, чувам капетански мундир који сам заслужио преданом и верном службом домовини.

(К р а ј)

ОДИСЕЈА
Легенда и стварност

Минули су векови од постанка спевова „Илијаде" и „Одисеје", али њихова лепота није увенула, већ и данас заноси људе. Кад год их човек поново прелистава и чита постаје све уверенији да су то заиста неумрла дела људског духа. Она одушевљавају свакога, а необични догађаји који се у њима описују увек надахњују човека као најлепше творевине светске књижевности. Тај дивни сплет легенди и бајки често није ништа друго него онај чаробни језик којим су народи из старих времена причали о стварности у којој живе, о својим погледима на свет и својим сазнањима о њему, о тежњама које их гоне на постигнућа и о њиховим остварењима.

Тема „Илијаде" и „Одисеје" јесте познати Тројански рат, који се водио између 1193 и 1184 године. Спевови су постали у Малој Азији између 11 и 9 века пре наше ере. „Илијада", у којој се описује сам рат, постала је пре „Одисеје", у којој су испричана лутања и доживљаји Одисеја после Тројанског рата.

Многи грчки јунаци који су учествовали у том рату доживели су необичне судбине при повратку у своју домовину, али најчудније доживљаје имао је Одисеј, који је лутао морем пуних десет година.

Одисеј је био краљ Итаке, једног острва у Јонском Мору. По легенди, он је у отаџбину кренуо са дванаест бродова, али га је приликом пловидбе задесила страшна бура и са сапутницима бацила на једно острво на коме су живели једноoки џинови — киклопи. Одисеј с друговима ушао је у једну пећину која је припадала џину Полифему. У то време Полифем је напољу напасао стадо. Чим се вратио, видео је да је улаз у његову пећину закрчен стеном, па ју је одвалио и одмах појео двојицу Одисејевих сапутника. Одисеј га је молио за гостопримство, али му је џин одговорио да ће му га дати на тај начин што ће њега појести последњег. Одисеј није био само храбар, него и веома лукав, па је напио Полифема и кад је овај заспао он га је ужареним коцем ослепио, па побегао.

После тога Одисеј је стигао на острво Еола, бога ветрова, који га је лепо примио и дао му мешину пуну злих ветрова. Поред тога, дао му је за пловидбу погодан западни ветар. Пловећи, Одисеј је заспао, а његови радознали сапутници, мислећи да се у мешини налази злато, отворе је и тада из ње излете ветрови, па изазову страховиту буру, која је трајала шест дана и шест ноћи. У њој од дванаест бродова настрадају једанаест. Само се Одисејев спасао.

Одисеј је и даље наставио да лута. У спеву се описују његови доживљаји на острву чаробнице Кирке. Она му је прорекла да ће проћи поред страшних чудовишта Сциле и Харибде, која гутају бродове, а затим поред острва Тринакрије (троуглог), где пасу најбоља стада бога Хелиоса. Доживљаји се и даље нижу. Одисеја задешавају нове буре и он, после једног бродолома, на остатку катарке доспева на острво богиње Калипсо, која га је задржала и пустила тек кад јој је то заповедио бог Зевс. Одисеј је направио чамац и кренуо морем, „управљајући се по звездама". Опет га је задесила бура и разбила му чамац, а њега избацила на острво Схерију, на коме је живео трговачки народ Феачани. Њихов краљ Алкиној примио је лепо Одисеја и поклонио му брод, те је он отпловио на Итаку. Тамо је нашао своју верну жену Пенелопу и сина Телемаха.

Ово је само кратак опис Одисејевих путовања. Кад се спев пажљиво чита, из њега се види не само карактер људи онога времена, него се упознају и њихови обичаји, занимања, знања из астрономије итд. Уствари, Тројански рат је био последица сукоба интереса и супарништва између народа који су живели на европској и азиској обали Јегејског Мора. Из Одисејевих путовања дознајемо које су земље биле познате Грцима у то време. Кад се одбаци легенда, онда се може дознати које су поморске путеве Грци познавали у Средоземном Мору и на која су острва допирали. Тако острво бога Еола уствари је острво Стромболи, које припада Липарским Острвима. И оно је, као и друга, вулканског порекла. Липарска Острва налазе се у Тиренском Мору, северно од Месине, града на Сицилији. Стромболи је живи вулкан и дим из њега, који стално сукља, служио је морепловцима за одређивање правца ветра. Острво Тринакрија (троугло) је, уствари, Сицилија, која има тај облик, а то значи да су га стари Грци већ били опловили. Страшна чудовишта Сцила и Харибда су јаки вртлози у Месинском Мореузу, где се уздижу високе стене. Острво Схерија изгледа да је била Керкира, а тим именом стари Грци називали су Крф, Корчулу и Крк. На основу тога сазнајемо да су стари Грци десетак векова пре наше ере познавали најглавнија острва у Средоземном Мору. Нека племена упуштала су се још даље, па су стигла и у Италију и Шпанију, где су стварала колоније. Тако су Грци коначно постали господари Средоземног Мора у Старом веку, пошто су истисли Феничане.

☆ ☆ ☆

Необичне „подморске мине"

Данас је сваком познато да се поморске луке заштићују на разне начине: авијацијом, обалском артиљеријом, подморским минама итд. И стари Грци штитили су своје поморске луке, али на примитиван начин. Они су на улазу у луку просто потапали старе, расходоване бродове, или су забијали високо и јако коље у морско дно. Врхови тога коља вирили су из воде или су били испод саме површине. Кад би непријатељски брод хтео силом да уђе у луку, просто би се насукао на потопљене бродове или коље и тако настрадао. Домаћим бродовима биле су познате те препреке, претече данашњих мина, па су их избегавали.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Најбржа путовања око света и преко Атлантског Океана

Још у прастара времена људи су желели и покушавали да зађу што дубље у неиспитане области на копну, да обиђу и упознају што више земаља и народа, а када су се једнога дана отиснули на морску пучину они су тежили да отплове што даље од обале.

Све те жеље и покушаји вековима су остали без икаквог резултата, јер превозна средства и на копну и на мору била су веома слаба и њима се нису могли остварити ти давни снови људи. Овде ћемо изнети неколико примера најбржих путовања око света и преко Атлантског Океана.

Француски писац Жил Верн у свом роману „Путовање око света за 80 дана" прича да је Филеас Фог, главни јунак тог романа, обишао 1872 године цео свет за 80 дана. Иако је ово измишљена прича, ипак су техничка средства тога времена омогућавала да се то оствари, а то нам потврђује и чињеница што је седамнаест година доцније, 1889, Нели Блај обишао свет за 72 дана 6 часова и 11 минута. Овде ћемо набројати још нека најбржа путовања око света. Џорџ Франсис из Њујорка обишао је свет 1890 године за 67 дана 12 часова и 3 минута; Чарлс Фицморис из Чикага 1901 за 60 дана, 13 часова и 29 минута; пуковник Барнлеј Камбел 1907 за 40 дана 19 часова и 30 минута; Џон Хенри Мирс 1919 за 35 дана 21 час и 36 минута; Едвард Еванс и Линтон Велс (возом и аутомобилом 7.000 километара, авионом 11.000 километара и паробродом 13.100 километара) 1926 за 28 дана, 14 часова и 36 минута; Џон Мирс авионом (од Токија до Ванкувера паробродом) 1928 за 23 дана 15 часова и 21 минут; „Граф Цепелин" 1929 за 20 дана и 4 часа; Хју Гордон (авионом „Клипер" са 21 путником) 1947 за 13 дана 3 часа и 10 минута; капетан Џемс Гелехер (са 14 путника са супертврђавом „Беинг Б-50") 1949 за 3 дана 22 часа и 1 минут. Ово је први лет око света без спуштања. Извршена су четири снабдевања горивом у ваздуху: над Азорима, Филипинима, Хавајима и у Канади.

Прво брзо путовање преко Атлантског Океана, а у историји и најзначајније, извршио је Христифор Колумбо с бродом „Санта Марија" из луке Палоса и доспео у Сан Салвадор 1492 године за 70 дана. После тога следила су и друга путовања, али су важнија ова: једрењак „Јоркшир (3.150 миља из Ливерпула у Њујорк) 1846 извршио је путовање преко Атлантика за 16 дана; пароброд „Савана" (из Савáне у Ливерпул) 1819 за 26 дана; пароброд „Грејт Вестерн" (из Бристола у Њујорк) 1838 за 15 дана, пароброд „Сити оф Брисел" (из Квинстауна у Њујорк) 1869 за 7 дана 22 часа и 3 минута; пароброд „Аљаска" (из Квинстауна у Њујорк) 1882 за 6 дана 18 часова и 37 минута; пароброд „Сити оф Париз" (из Њујорка у Квинстаун) 1889 за 5 дана 22 часа и 50 минута; пароброд „Лузитанија" (из Квинстауна у Њујорк) 1908 за 4 дана и 15 часова; пароброд „Квин Мери" (од Бишопс Рока до светионика Амброз) 1948 за 3 дана 21 час и 48 минута; „Граф Цепелин" (из Фридрихсхафена у Лејкхерст) 1928 за 4 дана 15 часова и 46 минута; цепелин „Хинденбург" (из Франкфурта у Лејкхерст) 1936 за 2 дана 3 часа и 17 минута; Џон Алеш (авионом без спуштања из Њуфаундленда у Ирску) 1919 године за 16 часова и 12 минута; Чарлс Линдберг (авионом из Њујорка у Париз) 1927 за 1 дан 9 часова и 30 минута; путнички хидроплан „Атлантик Клипер" (из Бермуде у Лисабон) 1941 за 16 часова и 30 минута; путнички авион Панамеричке ваздушне линије (из Њујорка у Лондон) 1949 године за 10 часова и 2 минута.

ХАРПУН

Харпун је копље са гвозденим шиљком у облику остви. Цео харпун дуг је 1,20 до 1,50 метар, а сам шиљак дуг је 60 до 90 сантиметара. Харпуном се лове китови.

Верди

Дан одређен за премијеру нове опере приближавао се, а забринутост тенора који је у њој имао главну улогу све више је расла: он још није био добио партитуру своје главне арије из последњег чина.

— Не брините, — умиривао га је композитор. — Арија је написана, али вам је не смем дати јер се бојим да ће је на проби неко чути, а то би значило моју пропаст. Знала би је читава Венеција још пре но што се завеса дигне и свет би рекао да сам је украо.

Тенор није могао да схвати ово објашњење, али је морао да се с њим помири. Партитура арије дата му је у последњем тренутку, кад је већ био маскиран и нашминкан. Но, мелодија је била тако лака и полетна да ју је од прве научио. Тек тада је схватио да је композитор био у праву. А кад је завеса пала после последњег чина „Риголета“ и публика стала да напушта зграду опере, у топлој и ведрој мајској ноћи гондолијери су већ певали: „Жена је варљива...“

У малом селу Ле Ронколе, у долини Поа, на раскрсници сеоских путева, стајала је убога крчма Карла Вердија. У њој се, 10 октобра 1813, родио Ђузепе Верди. Малишан је имао четири године кад је у Ле Ронколе наишао неки виолиниста-луталица и док је он боравио у селу дечак је ишао у стопу за њим, упијајући у себе сваки звук његове виолине.

— Треба од њега да начините музичара, — рече виолиниста једне вечери крчмару и Карло Верди, и сам изненађен малишановим интересовањем за музику, довуче кући, неколико дана касније, један стари, расходовани клавир за свог „Бепина“. А Бепино, још пре но што је напунио дванаесту годину, већ је био оргуљаш у малој сеоској цркви.

Пет километара далеко од Ле Ронколе лежи најближи град, Бусето. Да би могао да настави школовање, бледи, мршави дечак отишао је тамо и нашао стан код једног крпе. У Бусету, радећи код трговца Барезија да би имао од чега да живи, мали Верди вредно учи музику код оргуљаша тамошње катедрале.

Кад је Вердију било осамнаест година, градски оци из Бусета обећаше му стипендију за студирање на миланском конзерваторијуму. Али, шта је то вредело кад професори конзерваторијума одбише да приме незграпног, лоше одевеног младића, рекавши му да он чак не уме да држи руке на диркама клавира. Они нису ни слутили да одбијају најталентованијег музичара који је икад закуцао на врата ове школе, која је касније с поносом променила своје име у „Вердијев конзерваторијум“.

Мада је то значило слом његових нада, Верди је био тужнији због оних који су веровали у његов таленат но због сопственог неуспеха. Али, грађани Бусета нису изгубили веру у њега и обрадовали су му се кад им се вратио и заузео место „градског мајстора-музичара“. Његовом повратку нарочито се обрадовала Барезијева кћи Маргерита, некадашња његова другарица у игри.

У то време Милано је био „оперска престоница“ не само Италије, већ и читавог света. Ту су се, у познатој Скали, надметали најчувенији диригенти и најбољи певачи света. И не само то. У њему су сви певали: рибари извлачећи мреже, девојке док перу рубље на фонтанама, парови шетајући се испод дрвореда. Читав град имао је једну заједничку страст: оперу. А да би она могла бити потпуно задовољена, оперски менаџери морали су да проналазе неколико десетина нових опера сваке године.

У тај град музике кренуо је Ђузепе Верди са својом младом женом Маргеритом Барези, која је пошла на пут носећи у наручју свој свадбени букет ружа.

Годину дана живео је млади пар од мале уштеђевине и повремене помоћи Маргеритиног оца. За то време Верди је код познатог учитеља музике Лавиње проучавао Моцартова дела и, кришом од њега, писао своју прву оперу — „Оберто“.

А тада се догодила прва велика несрећа у његовом животу: умрла му је кћи Вирџинија, само неколико дана пошто му се родио син. Живот је постајао све тежи. Мерели, импресарио Скале, оклевао је да прихвати Вердијеву оперу, па је једна по једна ствар из куће одлазила у руке зеленаша. Ујесен 1839 умире и Вердијев син. На заузимање Ђузепине Стрепони, првакиње Скале, за коју се говорило да јој је срце исто толико топло као и глас, Мерели је примио „Оберта“. Иако је успех био осредњи, директор Скале понудио је Вердију уговор за још три опере, од којих је једна имала да буде комична.

А тада, изнурена тешким животом и сломљена смрћу своје деце, умире и Маргерита. Упркос жалости, Верди завршава комичну оперу коју је био дужан да напише у одређеном року. Природно, опери је недостајало баш оно што је публика тражила: ведрине и радости. И док су на премијери кроз салу летеле труле јабуке, Верди је, згрчен у својој ложи, понављао: „Никад више нећу компоновати“.

Месецима се млади композитор нигде није могао видети. Једне децембарске вечери налетео је Мерели на неког човека који је, очигледно без циља, ишао погурен кроз снежну вејавицу. Био је то Верди. Готово на силу одвукао га је у своју канцеларију и утрапио му у руке либрето за оперу. Кад се нашао у свом стану, Верди је бацио рукопис на сто и не мислећи да га чита. Изненада, на врху једне од расутих страница, угледа реченицу: „Полети, мисли, на златним крилима“. Заинтересован, Верди узе рукопис. Садржај либрета била је судбина вавилонског краља Навукодоносора, који је покорио Јевреје и држао их у страшном ропству. Била је то — Верди је одмах схватио — јасна алузија на аустриско господство над Италијом.

Године 1842 миланска Скала отворила је своју сезону опером „Навукодоносор“. Од прве сцене с хором па све до последње, сала се проламала од аплауза. А кад је пророк Захарије запевао: „Смрт туђинским непријатељима“, свима је било јасно да је Верди тиме мислио на Аустрију. Песма поробљених Јевреја „О, отаџбино моја, тако лепа а сад изгубљена“, постала је незванична химна Италије.

Аустриски официри нису се више могли појавити ни у једној кафани или на шеталишту а да присутни не почну да певају: „Полети, мисли, на златним крилима“. Ту песму из „Навукодоносора“ звиждукала су деца на улицама, а верглаши су је свирали пред аустриским касарнама. Песма слободе полетела је Италијом. А песма се не може пробости бајонетом, нити се може затворити. Народ Италије подарио је Вердију назив којим се он до смрти поносио: Маестро Револуције.

Првих дванаест година своје музичке каријере Верди је једном назвао „робијањем на галији“. Желећи да заборави своју тугу и усамљеност, он се уживљавао у свет оперске маште. Компоновао је, присуствовао пробама, писао и — трпео сиромаштво.

„Риголето“, опера коју је завршио за свега четрдесет дана, учинио је крај том „робијању“. Поред успеха, дошло је и богатство. За 29 дана написао је, две године после „Риголета“, оперу „Трубадур“, а док су пробе за њу још трајале била је готова и „Травијата“.

Уморан од рада и позорнице, а и од аплауза, Верди напушта Милано и са Ђузепином Стрепони, која му је постала животна другарица, повлачи се на имање које је купио у близини Бусета. Постепено је његова „пустиња“ — како је он од милоште називао своје сеоско имање, — озеленела. Прва вршалица и први моторни плуг у долини Поа били су Вердијеви, а такође и прва модерна млекара. Верди се више поносио својим кравама но одликовањима која су му подарили европски владари. Кад је у Италији наступила криза и становништво стало да се исељава у Нови свет, Верди оснива нове сточне фарме и млекаре, запошљавајући на њима оне које је криза погодила. „Из мог села нико није морао да иде у туђ свет“, поносно је истицао Верди.

Но, фарме и млекаре нису одузимале све Вердијево време. За свечаност отварања Суецког канала египатски кедив подигао је оперску зграду, а оперу је затражио од Вердија. Прва претстава у новој опери била је Вердијева „Аида“.

Верди је већ био написао двадесет пет опера. Довољно не за један већ за три живота, рећи ће многи.

А тада, 1887 године, Скала најављује нову оперу седамдесеттрогодишњег композитора — „Отело“. На премијери, пре дизања завесе, доле у оркестру један двадесетогодишњи музичар штимује своје чело — Артуро Тосканини.

Лабудова песма, мислила је публика. Но, у осамдесетој години, Верди даје „Фалстафа“, оперу за коју би човек могао поверовати да је дело веселог, обесног младића.

Живот се ближи крају. Стари композитор одређује да се сви хонорари од свих његових опера употребе на подизање и издржавање „Куће одмора“, дома за старе и усамљене музичаре. „Кућа одмора“ и данас стоји у Милану, потсећајући више на какву венецијанску палату но на дом стараца.

Смрт Ђузепине Стрепони био је ударац који стари композитор није могао да поднесе. Последње дане провео је у једном миланском хотелу, где се једног јутра, 27 јануара 1901, није више пробудио.

Италијански сенат прогласио је општу жалост. Радње и канцеларије биле су затворене, а Скала је месец дана била у мраку. Погребна поворка, према покојниковој жељи, била је скромна и без музике. Али, око гроба спремљеног у „Кући одмора“, стајао је хор од 900 људи. И кад је на знак диригента Тосканинија хор запевао, хиљаде присутних придружиле су се испраћајној песми: „Полети, мисли, на златним крилима“.

И тако се некад живело...

У средњовековној Француској целокупна привреда земље била је подређена интересима феудалних господара. Путеви и мостови припадали су властелину и од њих је он убирао велике приходе. Пастир који је туда пролазио са својим стадом, кочијаш који је превозио жито или бурад с вином, трговац који је преносио робу — сви су они морали да плате одређену таксу. Властелин је имао и право да од сељака тражи бесплатан рад на свом имању.

Раскошни живот феудалне господе и многобројни ратови које су они заподевали између себе и са другим државама стајали су скупо Француску. Тешки порези притискивали су становништво, а глад је била редовна појава у овој, иначе плодној, земљи. Дуго се памтила зима 1709 године, кад је од глади поумирало преко 30.000 људи.

Најтежи је био положај сељака. Иако су радили на својим и туђим њивама од зоре до мрака, није им остајало довољно ни за прехрану. То њихово ропско стање види се и из следећег описа познатог француског писца Лабријера, савременика Луја XIV:

„Виде се по пољима расејане некакве дивље животиње, изгореле од сунца, црне као земља коју копају и прекопавају. Али, кад се исправе и покажу своје лице, тек онда се види да су то људи. Они се ноћу враћају у своје јазбине, где живе од црнога хлеба, воде и грожђа. Они уштеђују другим људима муку и труд око сејања и жетве, па због тога заслужују да им не недостаје бар хлеб, који су они сами посејали“.

Тајна поларне светлости

Сунчеви зраци падају на златне штитове Валкира, тих златокосих девојака-ратника које прате душе умрлих бораца у вечно боравиште Валхалу, одбијају се од њих и — ето поларне светлости. Тако је германска митологија објашњавала ову чудну и лепу природну појаву.

Дуго се веровало да је поларна светлост оптичка варка, нешто слично фатаморганама у пешчаним пустињама и на морској пучини. Касније, научници су тврдили да је то сунчева светлост која се одбија од ледених брегова и снежних поља око полова.

Завеса која је скривала тајну поларне светлости почела

се дизати још у првој четврти 19 века, кад су десет држава послале своје експедиције на Арктик. Тада је и утврђено да то није оптичка варка, већ да у атмосфери, на висини од 60 до 600 миља, заиста постоји нека светлост.

Ти први испитивачи учинили су још једно откриће. Док су једни проучавали небески свод ноћу и бележили јачину и обим северне светлости, други су дању, кроз нарочите филтрове, посматрали сунце и бележили појаву сунчевих „пега“ — великих циклонских бура на његовој површини. Упоређујући те белешке, научници су запазили да сунчеве „пеге“ достижу свој максимум сваке једанаесте године и да је увек година после тога „најбогатија“ поларном светлошћу.

Научници деветнаестог века су ту стали. Али, њихов рад наставили су њихови наследници. Они су обратили пажњу не само на „пеге“, већ и на сунчеве „бакље“, огромне ерупције усијаних гасова које као гејзери избијају поред активних „пега“ и достижу стотине хиљада миља у висину. Упоређујући време кад се појављују те ерупције а кад поларна светлост, они су приметили да је она увек знатно јача и светлија двадесет часова после појаве „бакљи“.

Овај интервал од двадесет часова доказ је да сунчева светлост не проузрокује поларну. Јер, са Сунца светлост стигне за свега осам минута, а не за двадесет часова. Значи, заједно са светлошћу од Сунца долази још нешто, нешто што путује знатно спорије од ње.

Сиднеј Чепмен, професор универзитета у Оксфорду, и Д. Мартин, са универзитета у Камбери, у Аустралији, проучивши сва ранија запажања и додавши им резултате сопствених проучавања, створили су најновију теорију о постанку поларне светлости. Они кажу да за време „пега“, „бакљи“ и других појава на сунчевој површини, из Сунца избијају читаве реке гасова, слично води из шмрка за поливање баште. Те „реке“ састоје се претежно из атома азота, најједноставнијих од свих атома. Сваки од њих има један позитивно наелектрисан протон и негативно наелектрисан електрон. С времена на време, приликом свог кретања око Сунца, Земља бива „бомбардована“ овим атомским „рекама“. У судару негативно наелектрисаних честица из њих и атома азота и кисеоника из земљине атмосфере, настаје енергија која ствара поларну светлост.

Мит о Валкирама и њиховим златним штитовима свакако је лепше и поетичније објашњење ове необичне појаве. Али, поларна светлост није изгубила ништа од своје лепоте због тога што је њена тајна откривена и објашњена сувим, прозаичним језиком науке.

Лов у старо време

То је било једног дана 1660 године. Из тврђаве Леград, која се налазила на ушћу реке Муре у Драву, у сам цик зоре кренуло је „70 кола натоварених топовима, а после њих кретала се поворка од 100.000 коњаника и пешака, који су били наоружани копљима и пушкама, уз пратњу бубњева, свирала и звука звона“.

Поворка се кретала пуних седам часова у правцу густих међумурских шума, а онда је наједном, са свих страна, одјекнула страховита грмљавина топова. То је био знак за сељаке-кметове да се искупе и узму учешћа у великом лову који је организовао властелин Никола Зрињски. Зачас су са свих страна почели да пристижу људи, дижући урнебесну и заглушну вику. За то време топови су без престанка пуцали, а престрашене звери јуриле су са свих страна и срљале у пропаст.

— Ту је било јелена високих као слон и са роговима израслим као велике виле, затим срна, па медведа црвене длаке који су личили на багдадске лавове, страшних зубатих вепрова већих од магараца, дивљих коза и оваца већих од говечета, неизмерно море лисица, шакала, вукова, рисова, зечева и друге ситне дивљачи и живине.

Грмљавина топова, која није престајала, истеривала је преплашене животиње на једно место. Наједном је издата наредба свим ловцима и хајкачима да изврше јуриш на окупљену дивљач. У истом тренутку кад је наредба издата, људи су као у правом рату насрнули на животиње и почели да их убијају. Али, то није ишло тако лако. У првом сусрету медведи су растргли око 500 људи. Тада су хајкачи на рубовима шума разапели мреже направљене од конопаца намазаних катраном, те животиње нису могле да беже. Биле су у клопки. Побеснели вепрови и вукови растрзали су ситније животиње, које су дрхтале од страха и ужаса. Медведи су се скупили на једно место, усправили се на задње шапе, узели огромне гране, па њима бесомучно млатили вепрове и вукове и све друго што су стигли. За то време људи су и даље пуцали и убијали одреда сваку животињу.

— Тога дана био је тако велик лов, да се у славу тога попило можда више од 1.000 кола вина.

Ето, тако описује лов Николе Зрињског чувени турски путописац Евлија Челебија, који га је посматрао заједно са Зрињским, код кога је био у посети због других послова.

Ловом су се људи бавили још од најстаријих времена и он је, поред земљорадње, био једно од главних занимања људи, а многи стари народи сматрали су лов као школу за рат. У лов на дивље звери ишло се не само ради одбране себе и стоке, него и из спортских страсти. Племенита дивљач ловила се ради меса, коже и крзна.

У свим средњовековним државама, па и у нашим, лов је био прави кулук за народ. Сељаци-кметови били су главна снага у хајци, а то није био лак и безопасан посао. Они су хватали и неговали соколе и друге птице-ловице за своје господаре и хранили њихове ловачке псе. Поред тога, они су били дужни да у току године раде известан број дана своме властелину за лов, исто као и у пољу и винограду. Кад се томе додају многобројне хајке, јер је властела ишла често у лов, онда се може видети колико је то био тежак кулук.

У то старо време, за лов дивљачи и зверова употребљавани су извежбани ловци и ловачки пси хртови. На једном стећку у Сарајевском музеју исклесан је и један призор из лова. Тамо се види ловац са луком и стрелом како дочекује јелена кога јуре пси. До овога је други призор на коме се види како ловац с јаким копљем наваљује на медведа, око кога су окупљени разјарени керови. Ту се види и једна животиња на ланцу, која има дуг реп и пегаво тело. То је гепарт, врста необично брзог хрта, кога су Турци пренели из Персије и северне Сахаре и употребљавали га за лов у нашим крајевима. Познат је и лов помоћу соколова и других птица-ловица, о чему постоје многи документи из наше прошлости.

Да су се наши преци бавили ловом, доказују и веома стари документи. Тако се у једном из 9 века говори да су синови кнеза Мутимира поклонили бугарском краљу Михаилу два роба, два сокола и 90 кожа од зверова. У документима млетачког архива помиње се да се 1278 године на пијацама наших приморских градова продају срне, зечеви и јаребице. Тодор Метохит прича 1299 да је на двору српских владара, поред осталог јела, послуживано и месо дивљег вепра, јелена, разних птица итд. У старом Дубровнику била је веома развијена трговина лисичјом кожом, а наше народне песме препуне су помена о деловима одеће од лисичине, вучетине, куне, зердава, рисовине, самура, видре и других животиња, што јасно доказује да су те и друге звери ловили наши преци.

Из ризнице природе

Прича Џека Блитера из Флориде, који за зоолошке вртове у Америци лови дивље животиње, иако изгледа невероватна, ипак је истинита.

„Најлукавије и најподмуклије животиње — то говорим из личног искуства — свакако су велике мачке: тигрови, леопарди и јагуари. Међутим, један доживљај из 1933 године пољуљао је то моје мишљење.

Једног дана, кад сам био у посети код директора Линколновог зоолошког врта у Чикагу, његова дактилографкиња, која је седела у другом крају собе, прекинула је наш разговор узвиком: „Престани с тим умиљавањем! Поцепаћеш ми чарапе“. Лењо и оклевајући подиже се једна крупна животиња, која је дотле мирно лежала под њеним столом. Био је то одрастао јагуар. Он се лагано упути према нама, машући својим дебелим репом. Директоров осмех растерао је мој страх и кад је животиња легла крај мојих ногу, пређући и чешући своју главу о моја колена, ја се чак усудих да је помилујем по леђима. Она се на то преврну, као да ме позива да је почешем и по трбуху. И кад сам је ја, прилично бојажљиво, неколико пута помиловао, она нежно узе моју руку међу своје предње шапе и, као одојче, стаде да сиса моје прсте.

Директор ми је испричао да је њиховог љубимца, још док је био „беба“, нашао неки истраживач у области реке Амазоне. Узео га је са собом, одгајио га и кад је сасвим одрастао поклонио га је њиховом зоолошком врту. „Јагуари уживају рђав глас, — рекао ми је он, — али овај вам је доказ да чак и најдивљија животиња може да се спријатељи с људима. Кад смо га добили, он се тако питомо понашао да нисмо имали срца да га затворимо у кавез. И ето, као што видите, сад се слободно шета по нашим канцеларијама“.

Кад сам, после више од петнаест година, опет навратио у зоолошки врт у Чикагу, мог „познаника“ више није било тамо, али су га се сви сећали, па су чак и нови службеници знали да вам причају о њему. Угинуо је, рекли су ми, крајем 1933 године, од запаљења плућа“.

Сликар црвенокожаца

У првој половини прошлог века колонизација Северне Америке била је у пуном јеку. Бели људи продирали су све даље на запад, тражећи злато, плодну и богату земљу, а неки и авантуре. Староседеоци ових крајева, Индијанци, одупирали су се насељеницима, повлачили се и подлегали већој сили. Оно што није учинила пушка белог човека, учиниле су болести и друге недаће, те су многољудна индијанска племена нестајала веома брзо.

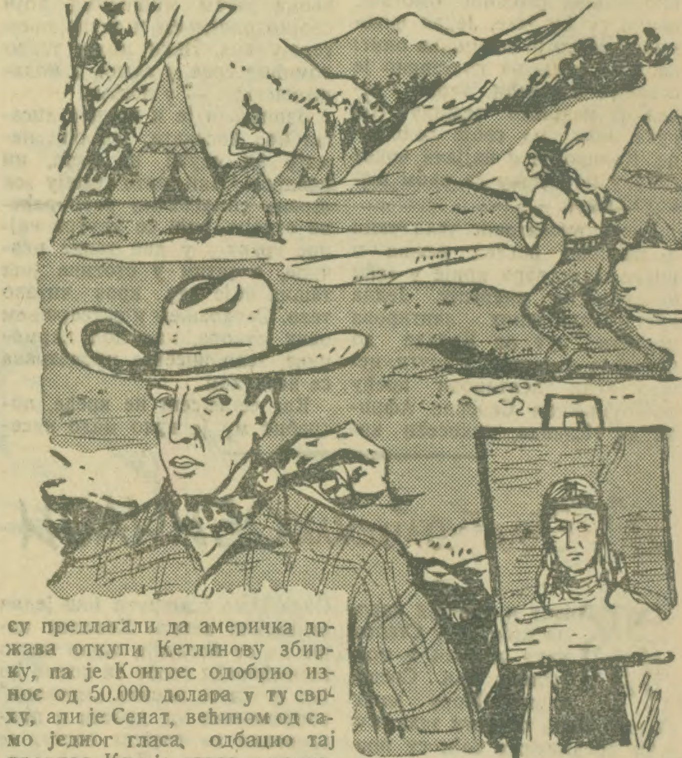
У то време фотографија још није постојала, али је шарени и разнолики свет црвенокожаца ипак остао очуван на платну и хартији, захваљујући човеку који се, из љубави према Индијанцима, излагао највећим опасностима да би оставио трага о изгледу, животу и обичајима ових прастановника Америке који су нагло нестајали. Тај човек звао се Џорџ Кетлин. Он је рођен у последњој деценији 18 века у Пенсилванији. Спремао се да постане правник, али је на време открио свој прави таленат и посветио се сликању. Највећи успех постигао је у изради портрета и минијатура. Тридесетих година деветнаестог века дошао је у град Сен Луј, да би одатле кренуо у мисију којој је посветио цео свој живот: отишао је да слика “племениту расу црвенокожаца која се топи у додиру са цивилизацијом“, како је сам говорио. Многа племена која је Кетлин посетио данас више не постоје и помињу се само у књигама. Племе Мандан, чије је верске церемоније он као први бели човек видео и о њима оставио многобројне цртеже, покосиле су велике богиње пет година после те Кетлинове посете.

У једној америчкој тврђави близу Чарлстона налазио се као заробљеник Индијанац Осцеола, чувени поглавица племена Семинола. Кетлин је отишао да га слика и тада му се Осцеола жалио због подмуклог начина на који су га америчке власти ухватиле. На Кетлиновој слици сачуван је достојанствен изглед овог поглавице, који је ускоро после тога умро од неке заразе, одбијајући сваку лекарску помоћ. И Моканопи, такође поглавица племена Семинола, био је заробљен, али није дозвољавао Кетлину да га слика. Најзад је пристао, под условом да се на слици виде и његове лепе црвене доколенице. Да би га задовољио, Кетлин је прво насликао доколенице, а затим остало.

Кеокук, поглавица племена Сак, имао је коња који је у то време сматран за једног од најбољих у Америци. Кад је Кетлин хтео да га слика, овај је захтевао да буде насликан само како седи на коњу. Критичари у Њујорку замерали су Кетлину да није направио верну слику, јер, говорили су они, нема Индијанца који има такво коња. Али, догодило се да је у то време у Њујорк дошао сам Кеокук. Чим је чуо за замерку критичара, отишао је у галерију где је слика била изложена и свима присутнима рекао да је слика верна, јер “да коњ није био добар, Кеокук га не би ни купио“.

Индијански врачи наговарали су своје сународнике да се клоне Кетлина, јер сликање може да има лоше последице. У једном случају оно је заиста довело до несреће. Кетлин је у једном селу племена Сиукса сликао Индијанца Малог Медведа, и то из профила. Дошао је Индијанац по имену Пас и видевши слику рекао да је Мали Медвед само пола човека. То зна, рекао је он, и сликар и зато је насликао само половину Малог Медведа, јер друга половина не вреди ништа. То је био довољан повод за свађу, па су оба Индијанца појурила у своје шаторе по пушке. У борби која је настала Мали Медвед био је тешко рањен, Пас је побегао, а пријатељи Малог Медведа убили су његовог брата. Затим су Сиукси поверовали да је за све то крива Кетлинова слика, те је сликар успео да се спасе само захваљујући благовременом бекству.

Џорџ Кетлин излагао је своје слике у Европи и оне су изазвале велико интересовање. Владари Француске и Енглеске желели су да откупе његову збирку, али Кетлин није хтео да је прода. Многи су предлагали да америчка држава откупи Кетлинову збирку, па је Конгрес одобрио износ од 50.000 долара у ту сврху, али је Сенат, већином од само једног гласа, одбацио тај предлог. Кад је запао у новчане неприлике, Кетлин је био принуђен да прода своју збирку неком Американцу, после чије је смрти она припала америчкој држави.

Живот Кетлинов није био срећан. У Паризу, где је дуже времена живео, умрли су му жена и син. Сви његови покушаји да заради новац остајали су без успеха. При крају живота Кетлин је обишао обе Америке, од Аљаске до рта Хорна, и стварао нове серије слика. Умро је 1872 године у Вашингтону и иза себе оставио преко 600 слика и цртежа из живота црвенокожаца.

Ко су биле ериније?

Ериније су биле богиње освете код старих Грка, које су, као извршитељице Правде, нарочито вршиле освету над злочинцима. Било их је три: Тизифона, осветитељица злочина и убистава, Алекто, која се никако није одмарала, и Негера, која попреко гледа. Приказиване су с крилима, косом од змија и буктињама. Код Римљана су биле познате под именом фурије.

ИНСЕКТИ – ЧУДО ПРИРОДЕ

Необичан и небројен је свет инсеката. Чак се још и не зна колико их врста има. Природњаци су класифицирали око 750.000, а сваке године налази се око 4.000 нових. Сматра се да на земљи постоји око милион врста инсеката.

Чланови ове велике породице имају различите облике и боје, навике и способности. Има сићушних инсеката који живот проведу на језику коњске мушице. Другима је век толико кратак да им нису потребна ни уста, ни органи за варење. У току живота они уопште не једу. Али, и поред ових различитости, сви инсекти имају нечег заједничког. Познаваоци кажу да проучавати инсекте значи —ући у царство чуда.

Инсекти немају костију, већ им облик даје чврста кожа. Срце им је на задњем делу тела. Ноге, уствари цеваста продужења спољног омотача, веома су им јаке. Један ентомолог извео је занимљив опит: на леђа гундеља постепено је стављао све већи терет. Гундељ је издржао тежину 850 пута већу од своје сопствене. Колико је и најјачи човек слаб у поређењу са овом животињицом!

Грађа инсектовог тела чини се на први поглед нежна и крхка, а уствари крије у себи невероватну енергију. Једна врста сићушних лептирова прелети пут од Канаде до Флориде и натраг, а други, нешто већи, лептирови пређу растојање од Северне Африке до Исланда, пркосећи киши и невремену. Они често стигну на циљ с поцепаним крилима.

Спољни, чврсти омотач спречава растење инсеката. Зато им у време развоја та кора отпадне и израсте им нова, мекана. Може се рећи да су инсекти тада „без костију". Да би им нови омотач био пространији, они гутају воду и ваздух, те тако повећавају запремину тела, чекајући да им се нова кора стврдне.

Крв инсеката не иде кроз разгранат систем вена, артерија и капилара као код нас. Из једне једине артерије крв се шири по целом телу. А да би могла стићи у све удове, на погодним местима распоређена су помоћна срца — нека врста пумпних станица — с веома јаким мишићима који својим ширењем и скупљањем терају крв. Неки имају такво помоћно срце у глави, а водени инсекти — у ногама.

Занимљив је и процес дисања код инсеката, јер они немају ни плућа, ни уста, ни ноздрве. Али зато имају са стране симетрично распоређене отворе, који се унутра најпре гранају у две танке цевчице, а затим у стотине још тањих које иду кроз читаво тело. Отварањем и затварањем ових отвора, као код хармонике, тело инсекта проветрава се ваздухом.

Кад се инсект не креће, потребно му је врло мало кисеоника, али кад лети троши несразмерно више. Што брже маше крилима, то се и вентили за ваздух брже отварају и затварају. Ови уређаји за дисање тако савршено функционишу да чак и мишићи у крилима имају потпуно снабдевање кисеоником.

Иако су крила инсеката нежна, у њима се крије велика снага. Вилински коњиц, чије дуго тело носе крила тања од најтање хартије, у стању је да лети брзином од 64 километра на час. Кад се комарац напије крви, постаје трипут тежи него кад је гладан, а да би, тако тежак, могао да лети мора да маше крилима преко 300 пута у секунду. Но, има инсеката чија крила трепере и преко хиљаду пута у секунду.

Код инсеката који не лете енергија је употребљена за нешто друго. Мала псећа бува може да скочи увис сто пута више него што је сама висока. Кад би човек то могао да учини, не би било зграде коју не би прескочио.

Велика је издржљивост инсеката. Један научник затворио је неколико пчела и лептирова у стаклену цев, из које је онда почео да извлачи ваздух. Кад је створио безваздушни простор, нагло је разбио стакло и опет успоставио нормалан притисак. Инсектима то није ништа шкодило, док би и најјачи слон одједном угинуо.

Занимљив је и начин слушања код инсеката. Они чују мада немају уши. Скакавци имају органе за слух на коленима, а водене бубе на грудима. Неки инсекти чују и ултра-звуке, које људско ухо не може да ухвати. Док човек чује звук са највише 20.000 трептаја у секунду, инсекти могу чути и до 45.000. Ноћу је ваздух испуњен зујањем читавих хорова инсеката, али ми то не чујемо.

Инсекти гледају очима које им се налазе на глави. Неки имају сложене очи, којима предмете око себе виде у облику мозаика, док су код других „невидљиве", тј. прекривене су танком опном кроз коју се може гледати. Стручњаци су успели да начине фотографски снимак кроз око инсекта. Слика је личила на шарен мозаик, чији је сваки део посматран с по једним инсектовим оком. То је нешто слично као кад посматрамо један предео кроз прозор с многобројним малим окнима. Око вилинског коњица има преко 25.000 окаца.

И у погледу чула укуса и мириса инсекти се разликују од других животињских врста. Они имају органе за укус у устима, али и на другим, најнеочекиванијим местима. Лептирови и пчеле могу да кушају устима, али и ногама. Инсекти су у стању да осете и најмање трагове материје. Човек, например, може да осети сладак укус шећера само ако његов раствор у води није слабији од 1:200, а неки лептирови и бубе осећају сласт чак и кад је јачина раствора 1:300.000. Слично је и са њухом. Неке бубе мужјаци могу да осете женку на даљини од преко четрнаест километара низ ветар.

А све је ово само један мали део изузетних способности којима је природа обдарила ова сићушна бића.

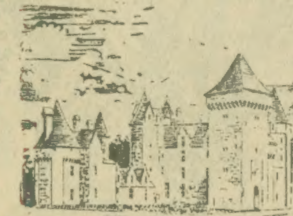
ВЕРОВАЛИ или не...

ДАН И НОЋ ЗАЈЕДНО

На железничкој станици у Денвилу, у америчкој савезној држави Илиноису, раде на истом послу два службеника, од којих се један презива Деј, а други Најт. Преведена на наш језик, њихова презимена значе Дан и Ноћ.

ЗАМАК ДАТ КАО НАПОЈНИЦА

Замак Кудреј-Монпансије, у Француској, био је једном поклоњен уместо напојнице. Године 1520 замак је прешао у власништво владара Франсоа I, јер је његов сопственик Гијом Паује био због издаје лишен целог имања. Замак је припадао краљу свега један дан, јер га је дао свом коморнику Жану Декубло уместо напојнице. Наиме, Франсоа је даривао

свом коморнику по један златан новчић кад год би му овај скинуо плашт с рамена. Тог дана случајно није имао при себи новац и уместо њега дао је коморнику тапију од замка која је лежала на столу.

ПЕТНАЕСТОГОДИШЊИ ЏИН

Вилијам Гринвел, ковачки помоћник из Клермон-

та, у Америци, има тек петнаест година а тежак је већ 201 килограм. Његова мајка има свега 40 килограма и изгледа као патуљак поред свог огромног сина.

НАЈВЕЋИ ГУРМАН У ИСТОРИЈИ

Најпознатији римски гурман и сладокусац Апицијус, аутор првог „Кувара" на свету, извршио је самоубиство кад је проћердао своје имање, јер је сматрао да више не вреди да живи кад не може да једе и пије „као што доликује човеку".

Египатски ОБИЧАЈИ

Живот и обичаји народа који су у Старом веку живели у пределима око Средоземног Мора данас су нам доста познати захваљујући предметима који су пронађени у рушевинама старих градова и на другим местима, као и забелешкама познатог грчког историчара Херодота.

Херодот је, поред осталих земаља, посетио и Египат и у својим делима оставио записе о животу и обичајима људи у тој земљи. Он каже да код Египћана жене продају робу на пијаци, а људи седе код кућа и раде, па поред осталог ткају на разбоју. Видео је да мушкарци носе терете на глави, а жене на рамену. Занимљиво је, како он прича, да синови нису дужни да хране своје родитеље ако то неће, док су кћери дужне то да чине. Стари Египћани пуштали су косу и браду кад би им неко умро, иначе су се редовно шишали и бријали. Одела су правили од платна и увек су пазили да им буду чиста. Мушкарци су носили два одела једно поврх другог, а жене само једно.

Стари Египћани сматрали су да болести најчешће долазе од хране, па су увек пазили да у одређеним временским размацима прочисте стомак. Посуђе из кога су јели и пили држали су такође увек чисто. Иначе, стари Египћани, према Херодоту, били су веома здрави људи. Хлеб су месили од једне врсте кукуруза, а вино су правили од јечма. Рибе су сушили на сунцу, па их онда јели, а препелице, пловке и друге мање птице солили су, мало их осушили и готово сирове јели. Овде ћемо поменути још један занимљив детаљ. Херодот пише да су богатији људи често приређивали гозбе за време којих су слуге носиле „мртваца" направљеног од дрвета и приказивали га сваком госту, те му говорили: „Погледај њега, па пиј и весели се. Кад умреш, бићеш исто што и он!"

Египћани су писали с десна налево, а имали су две врсте писма: свето и народно. Лекарску вештину познавали су доста добро. Сваки лекар лечио је само једну болест, а не више, па је због тога код старих Египћана било доста лекара. Једни су лечили очи, други главу, трећи зубе, четврти стомак и тако даље.

КАД ЈЕ ХИРУРГ ЗАБОРАВАН...

Догађа се, мада веома ретко, да лекар заборави у пацијентовој утроби неки предмет који је употребљавао у току операције. Такав случај обелодањен је пре три године у америчкој болници Кадлек. За време операције једног тридесетогодишњег човека, хирург му је из грудне дупље извадио гумену рукавицу. Овај човек је дванаест година пре тога био оперисан у некој другој болници и том приликом је ова рукавица, са исеченим врховима прстију, била употребљена за дренажу. Док је вађена газа, рукавица је пала у грудну дупљу а да то лекар није приметио. Она је доцније код пацијента била узрок сталног кашља, који је узео толике размере да је морало доћи до друге операције, кад је рукавица и откривена.

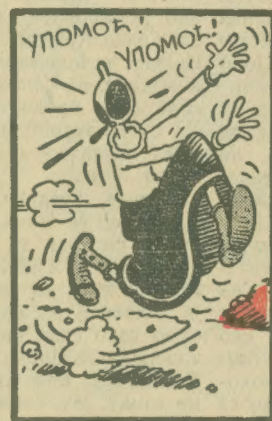

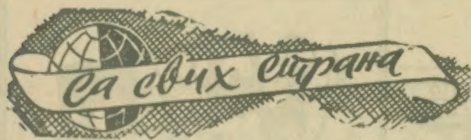

ДРУМОВИ ОД ГУМЕ

Друмови од гуме нису нов изум. Има више од двадесет година како многи путеви у Холандији имају извесне делове преливене гуменим асфалтом. Друм између Амстердама и Хага издржао је велико оптерећење без оправки, па је и сада у добром стању, иако су за време прошлог рата преко њега прелазили тенкови. Такви друмови граде се и у другим земљама. У последње време у Америци се граде гумена школска дворишта. То се постиже на тај начин што се преко још врелог асфалта прелије слој каучука дебео два сантиметра, па се потом уваља. Такав асфалт је мек и еластичан као ћилим. Граде се и гумени друмови. Наиме, асфалту се дода пет до седам процената зрнастог каучука, чиме се постиже да се асфалт не размекшава ни на високој температури, нити пуца кад су велике хладноће. Овакви друмови су веома отпорни и на њима постоји мала опасност клизања аутомобилских точкова. Стручњаци предвиђају да ће се у будућности природни каучук све више употребљавати за изградњу друмова, а не само за прављење аутомобилских гума и томе слично као досад.

* * *

КО СУ БИЛИ ГОГ И МАГОГ?

Средњи век био је пун заблуда. Веровања су често прелазила сваку границу онога што се назива нормалним. У те бесмислице спадала су и веровања по којима су негде далеко живели једнооки и једноруки људи, затим људска створења која су имала коњска копита и псећу главу, а на острвима Касписког Мора живели су Фанези, који су имали тако велике уши да су се њима покривали као јорганом итд. Једна од заблуда је и она која говори о народима Гог и Магог. Наиме, Гог и Магог били су тајанствени народи који су живели на крајњем истоку, у непознатим земљама. Заблуду о тим народима појачавали су и претставници цркве, а као доказ наводили су да се о њима говори и у светим књигама. Неки научници тога времена одбацивали су ту бесмислицу, али су и они падали у грешку кад су причали да Гог и Магог нису нико други него страшни Скити, Готи и Хуни, који су били страх и трепет за људе онога времена. По једној легенди, Гог и Магог живе на Кавказу иза једних гвоздених врата. Ту их је затворио Александар Македонски да не би могли продрети у Азију. Пред крај света врата ће бити пробијена и Гог и Магог провалиће и освојити цео свет. Разуме се, ове измишљотине, као и многе друге, немају никакве везе са истином.

* * *

ЦЕКИН

Цекин је врста старог новца, уствари млетачки златник. Име цекин помиње се већ у глагољским споменицима из 14 века. Цекине или дукате почео је да кује млетачки дужд Ђовани Дандоло. Они су били истог типа као и флорентински златници. Цекине су издавали и Аустријанци после пропасти Млетачке Републике, и то све до 1822 године. Цекин је био врло тражен у трговини, а овим су се именом називали често и други златници.

* * *

ШТА ЈЕ АЛМАГЕСТ?

Алмагест је име астрономског уџбеника који је написао Грк Клаудије Птоломеј око 150 године наше ере. Пошто је то било највеће астрономско дело, називано је и „великим уџбеником“, па најзад: највећим (грчки: мегисте). Та грчка реч са арапским префиксом „ал“ претворила се у Алмагест. Овај уџбеник садржи и целокупно тадање знање из астрономије. Подељен је у 13 књига. У прве две књиге говори се о општој астрономији и географским појмовима, у трећој до шесте о кретању Сунца и Месеца, у седмој и осмој о звездама некретницама, а у деветој до тринаесте о кретању планета. Овај уџбеник служио је 1500 година као главни извор астрономских знања.

* * *

РВАЊЕ У ПОЈАС И У КОШТАЦ

Рвање је омиљен народни спорт. Постоје две врсте рвања: у појас и у коштац. У појас се рве на тај начин што се рвачи ухвате са стране за појас и омахују један другим: час лево, час десно, час к себи, а час од себе. Ако се такмичари споразумеју, онда могу један другог и саплитати. Ако оба падну на ребра, што се назива „кокошке“, онда се не зна ко је победио, па се поново хватају и боре. Рвање у коштац много је теже. Рвач обухвата противника око појаса и што чвршће може стегне руке више шаке, да кости пуцају, па свом силом настоји да га обори на леђа, јер је онај побеђен кога противник озго, с лица и груди, притисне. Код рвања у појас важна је вештина, а у коштац снага.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ПАЗИТЕ КАД ВОЗИТЕ!

Аутомобилске несреће су сваког дана све чешће, тако да је то готово у свим земљама света постао прави проблем. Стручњаци су почели да се питају: „Шта је томе узрок?“ и „Како да се овоме стане на пут?“

За прво питање одговор је сасвим прост: путеви су све бољи, машине сваким даном све снажније; само се возач није променио. То је исти онај човек који је пре неколико десетина година терао фијакер, а сада седи за воланом и јури брзином од 200 километара на час. Додуше, тај исти човек управља и авионом који лети двапут брже од звука. Да, али авиону не стоји на путу толико опасности, које га вребају иза сваке окуке, а постоји и аутоматски пилот, који замењује човека на дугим и заморним путовањима.

Али, сад су путеви безбеднији, — рећи ће неко. — Изграђене су широке аутостраде, пуне ознака и упозорења на разне опасности. — То је истина, али не треба заборавити да су 1920 године аутомобили имали просечно двадесет коњских снага, док многа данашња кола имају и 200. Данас је уопште тешко наћи аутомобил који има мање од 50 коњских снага.

А затим долази главни, психолошки моменат. Већина возача вози кроз град релативно малом брзином. И наједном се тај човек нађе на лепом, широком путу. Кривине су благе и пут је тако примамљив да он осећа неодољиву жељу да притисне папучицу за гас. Кола иду најпре брзином од 50 до 60 километара на сат, затим од 80 до 100, да најзад полете брзином од преко 100 километара.

Та брзина већ утиче психолошки на возача. Код њега се јавља неки нејасан осећај немоћи, а ако таква вожња потраје дуже може се јавити и страх и неповерење у своје способности. При великим брзинама избијају на површину потсвесне силе које нисмо ни наслућивали, а одатле до панике није далеко. Највећи број несрећних случајева дошао је баш услед тога што је возач „изгубио главу“.

Машина може да поднесе велике брзине; човек, нажалост, није увек за то способан.

Други велики ефекат огромних брзина јесте чисто физички. Ићи 65 и ићи 100 километара на час — две су потпуно различите ствари. Повећање брзине сужава видокруг, поремећује оцењивање отстојања и из основа мења технику вожње.

Док тера кола брзином од 100 километара на час, возач је неспособан да избегне изненадну опасност. Он више не управља колима, већ кола њиме. На 110 километара не види се ни половина онога што се види на 65 километара. Док на 65 имате угао видљивости од 90 степени, при брзини од 90 километара он се смањује на 40 степени. Телеграфски стубови, дрвеће и куће пролазе крај вас као у некој магли и ви више нисте у стању да оцените ни брзину својих кола, акамоли оних испред вас. Небројени су случајеви налетања кола једних на друга, јер возач задњих кола није у могућности да оцени растојање и да благовремено укочи.

Чувени Еб Џенкинс, познати тркач аутом на писти, не иде никад на аутостради брже од 60 километара.

ОЗЛЕДЕ СПОРТИСТА

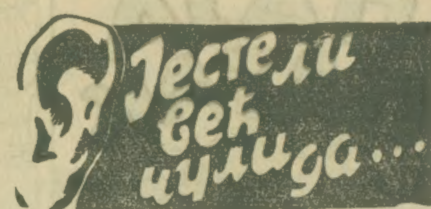
Према једној статистици, спортске несреће у САД прилично су ретке. Кад се узме у обзир да се неколико милиона младића бави спортом, број несрећних случајева је веома мали. Највише озледа има у рагбију, затим у безболу, док на остале спортске гране отпада незнатан проценат. За последње две године било је укупно једанаест смртних случајева.

КАКВО ЈЕ ТО КНАЈПОВО ЛЕЧЕЊЕ?

Кнајпово лечење је метод лечења водом који је увео немачки теолог и вештак у лечењу Себастијан Кнајп (1821—1897).

ХИРОПЛАСТИКА

Хиропластика је грчка реч и значи рукотворство. Уствари, то је израда кипова од меканих материја: воска, глине и томе слично.

... како тврди професор археологије Мануел Бенедикт Флорес, старе Инке правиле су драго камење од људских костију. У току свог тридесетогодишњег истраживања у Андима, он је ископао неколико подземних пећи у којима су се, како он сматра, људске кости у споју са извесним хемикалијама претварале у драго камење.

... шале на рачун професора веома су старе. Још у античко доба причале су се шале о расејаним учитељима. Тако се за Талеса из Милета

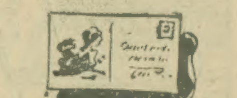

(VI век пре наше ере) причало да је пао у бунар посматрајући звезде.

... реч „колос“ означавала је прво само кип, чак и мали кип. Тек после постављања „Родоског колоса“, велике статуе на острву Родосу, она је променила значење и почела је означавати прво велики кип, а после сваку личност велику растом или умом.

... тек 1934 године Француска академија примила је реч „репортажа“ као француску. Године 1878 Академија је одбила да уврсти ову реч у француски речник.

... прва дописна карта са сликом појавила се 1879 године.

Проналазач ових карата био је Немац Алфонс Адолф.

... најстарији хотел у Европи подигнут је око 900 године у Базелу. Пет стотина година хотел се звао „Рајнска Ружа“, а других пет стотина „Три краља“. Порушен је 1934 године.

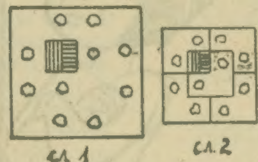
... од назива за новчане јединице које су још и данас у употреби најстарији је „драхма“, што на грчком значи „шака“, или још боље: „оно што стане у шаку“, јер је драхму сачињавало шест обола, а шест старих обола тачно је испуњавало шаку.

ПОДЕЛА ПАРКА

Кад је стари Јовановић умирао, својим синовима оставио је једну кућу с великим парком око ње. У томе парку било је, као што на слици 1 видите, десет високих јабланова. Стари Јовановић је изразио жељу да синови, којих је било пет, сви заједно задрже кућу, а да парк поделе на пет потпуно једнаких делова, али тако да у сваком делу буду по два јаблана.

Синови су испунили очеву жељу. Како? Ако сами не нађете решење, погледајте слику 2.

ЧАРОБНИ МЛАЗ

Ову занимљиву игру врло је једноставно извести. Потребан вам је следећи материјал: један бокал или тегла од компота са широким грлићем; једна мала боца са уским грлићем, сламка или стаклена цевчица, мало воска за печаћење или, у недостатку воска, парче свеће; неколико листова упијаће хартије и један плитак тањир.

Добро поквасите упијаћу хартију и ставите је на тањир. Затим у малу боцу наспите воде до три четвртине њене висине. Сад узмите њен запушач и кроз њега провуците цевчицу, односно сламку, па онда њиме запушите боцу. Да бисте били сигурни да је херметички затворена, накапљите одозго по запушачу растопљен восак. Врло је важно да цевчица буде за један сантиметар изнад дна боце.

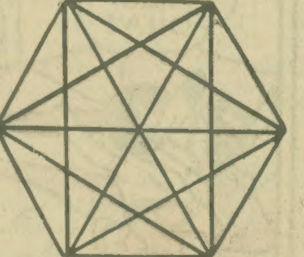
Кад сте све то припремили, узмите ваш бокал (који је толико широк да њиме можете поклопити боцу) и загревајте његову унутрашњост пламеном свеће. Кад сте га довољно загрејали, брзо њиме поклопите припремљену боцу, тако да његов грлић буде на упијаћој хартији. Одозго га овлаш притисните руком.

У истом тренутку бићете пријатно изненађени: кроз цевчицу из боце излазиће млаз воде, ударати у дно бокала и падати у капљицама доле, на упијаћу хартију.

КОЛИКО ЈЕ ТРОУГЛОВА?

На нашем цртежу видите једну сложену геометриску слику. Загледајте је добро, да бисте нам затим одговорили на питање: Колико на тој слици има троуглова?

Да бисмо вам олакшали посао, рећи ћемо вам да тај

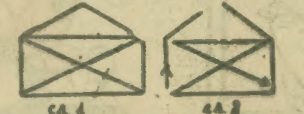

број није мали. Дакле, колико их је?

Решење: троуглова има укупно 110. Ако не верујете, пронађите их.

ЈЕДНИМ ПОТЕЗОМ

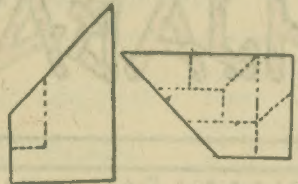
Слика 1, као што видите, претставља једну отворену коверту. Покушајте да је нацртате једним потезом, не

дижући оловку с хартије. Ако не можете, погледајте слику 2.

ЛАКА ДЕОБА

Погледајте ову геометриску слику: један инжењер почео је да је дели на седам једнаких делова. Направио је први део, оградивши га цртицама, али није завршио посао. Да ли бисте ви могли да завршите овај посао уместо њега?

Узмите оловку и покушајте да нацртате још шест делова исте површине и изгледа као што је она једна већ означена на слици. Пазите добро, јер не сме да буде никаквог остатка.

За оне који нису успели да поделе слику на седам једнаких делова доносимо решење.

Која је то река?

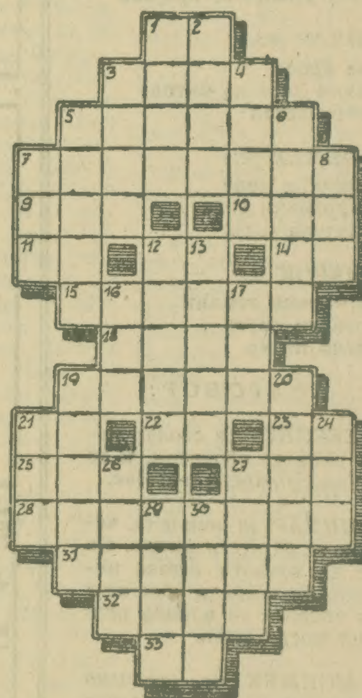
Сетите се имена једне светске реке из кога се, размештањем појединих слова, може саставити највећи број имена других река. Која је то река?

Ако не можете да се сетите, ми ћемо вам рећи: то је река у Северној Америци и зове се Сакраменто. Из имена те реке, размештањем слова, добијамо имена 21 нове реке. То су: Ар (притока Рајне), Арно (река у Италији), Емс (река у Немачкој), Ено (притока Дунава у Немачкој), Кама (притока Волге), Марна (река у Француској), Места (река на Балкану), Ока (притока Волге), Осем (река у Бугарској), Рона (река у Француској), Саона (притока Роне), Сена (река у Француској), Сома (река у Француској), Танаро (притока Поа у Италији), Тара (наша река), Таро (притока Поа), Окер (река у Немачкој), Оста (притока Лабе), Сан (притока Висле), Рено (река у Италији), Рот (река у Немачкој).

Водоравно: 1) предметак у сложеницама са значењем: опет, натраг; 3) јединица за мерење времена (множ.); 5) фотографски апарат; 7) главни град Хавајских Острва; 9) врста папагаја; 10) део лица; 11) предлог; 12) варошица у Србији; 14) лична заменица; 15) област у Хрватској; 18) град у Узбекистану; 19) река у Црној Гори, отока Скадарског Језера; 21) показна заменица; 22) врста першуна; 23) свеза; 25) предлог; 27) поен; 28) препрека од дебелих и дугачких стабала укопаних у земљу; 31) правило, пропис; 32) став, положај; 33) староегипатско божанство.

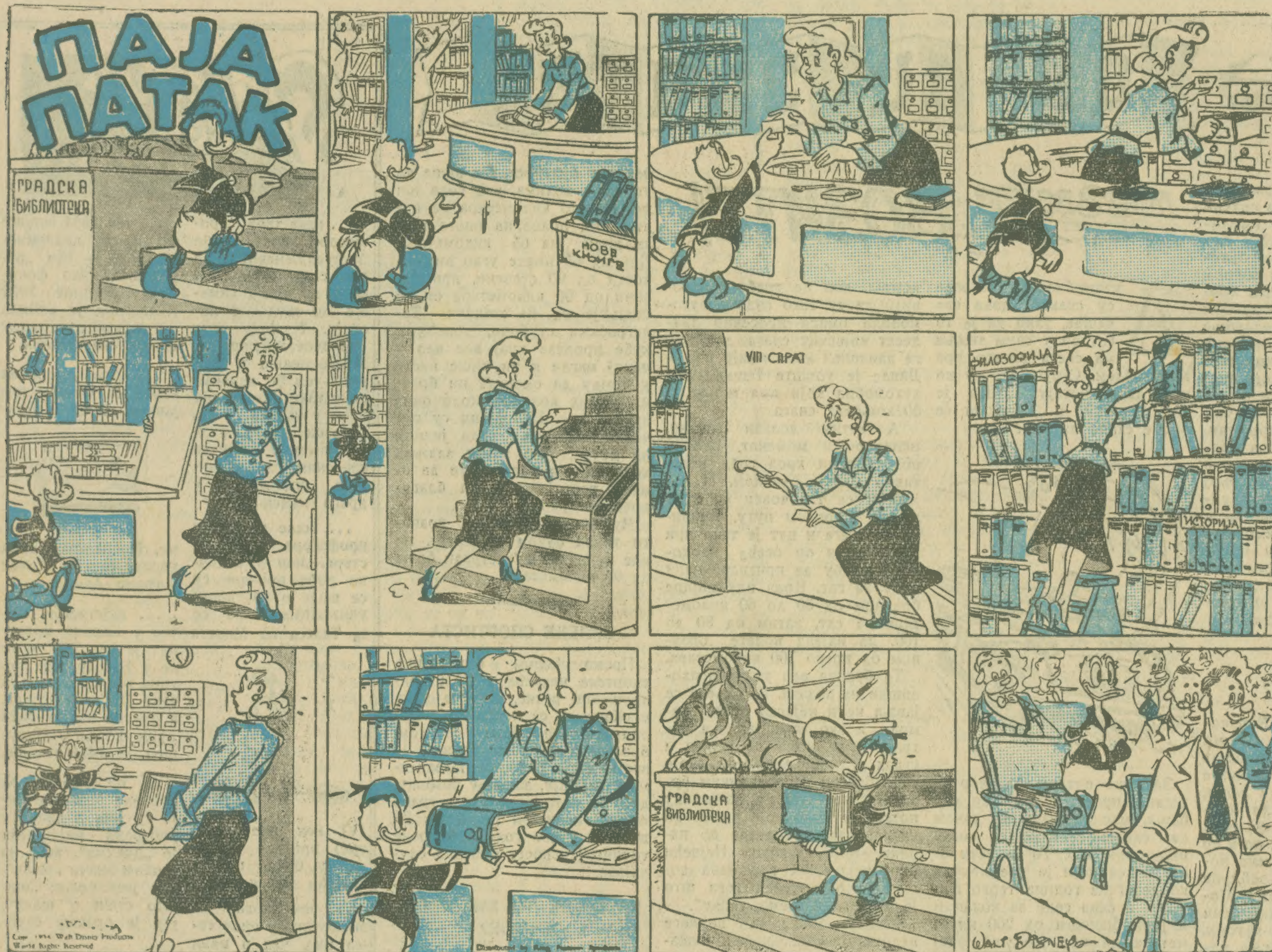
Усправно: 1) француски композитор из XVIII века; 2) страно женско име; 3) река у Босни; 4) град у Шпанији; 5) планина на граници Југославије и Албаније; 6) биљка сувих предела; 7) крчма, гостионица (перс.); 8) једна од држава америчког континента; 12) савез држава; 13) привремени логор; 16) свеза; 17) бог почетка и свршетка код старих италских народа; 19) покривен трг на истоку; 20) једна електрода; 21) изразити претставник неке врсте; 24) врста песме; 26) град у Сирији; 27) дењак, свежањ; 29) руско мушко име; 30) стари град у Ирану.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Хемингвеј; 8) Ева; 9) ове; 10) мо; 11) ако; 13) Ен; 14) свест; 15) тапија; 17) С(теван) С(ремац); 18) иноза; 19) гле; 20) „Тена“; 21) крај; 22) та; 23) крин; 24) ка; 25) пловак; 27) трака; 28) Л(агерлеф) С(елма); 30) ини; 31) С(теван) Т(омашевић); 32) ови; 34) сва; 35) пеницилин; 38) етар; 39) вила; 40) Ратитовец.

Усправно: 1) хематит; 2) ево; 3) ма; 4) Никеја; 5) во; 6) Еве; 7) Јенисеј; 11) авиза; 12) оса; 14) спона; 16) Анета; 17) слана; 19) грива; 21) кроки; 23) кланац; 24) калопер; 25) при; 26) катанац; 29) Света; 31) свиле; 33) инат; 34) слив; 36) ери; 37) Иво.

НИЈЕ НАДЛЕЖАН

Лекар: Кажете да сте болесни? Како вас служи апетит?

Попај: Ох, једем као вук.

Лекар: А како је са сном?

Попај: Још боље. Спавам као медвед.

Лекар: Онда сте ви погрешили. Требало је да зовете ветеринара.

ПЕРА ЖДЕРА У БИБЛИОТЕЦИ

— Молим вас једну књигу!

— Нешто лакше?

— То ми је свеједно, по што је не мислим носити кући. Читаћу је овде!

НАЈБОЉИ ДЕО

Пата: Јеси ли дао и Гаји од оне јабуке што сам ти јуче купила?

Раја: Јесам. И то најбољи део.

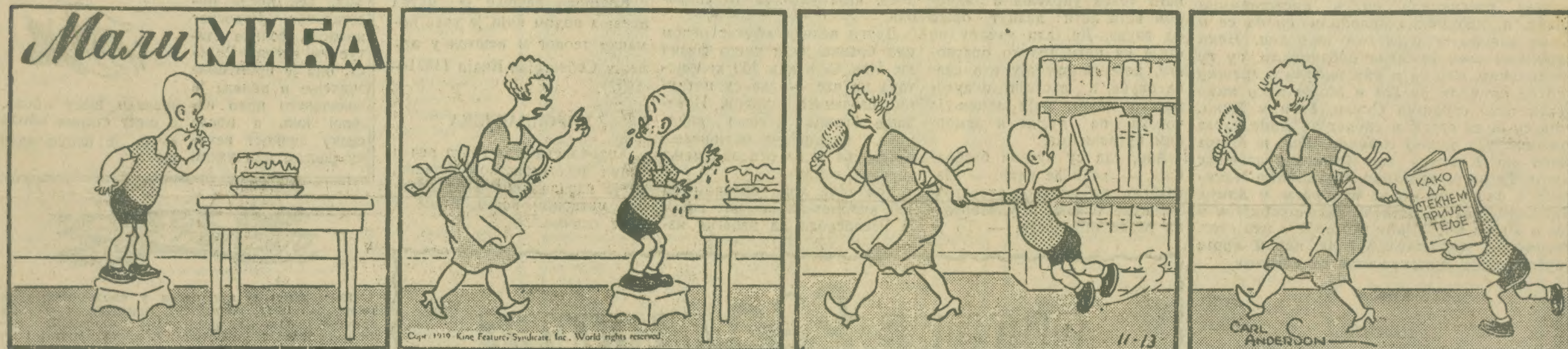
Пата: А који то?

Раја: Дао сам му семе. Ако га стави у земљу израшће му цело дрво!

ШТА ЋЕ МУ НОВИНЕ!

Мики: Ух, заборавио сам да купим вечерње новине!

Мини: Ништа за то. Белка је јавила да ће ми доћи у посету.

Који је ОДГОВОР тачан

ЕБЕНИСТ је:
занатлија
врста лаког мача
ветар тропских крајева

ИНВАР је:
име брода
начин лова на китове
један метал

МОНМЕХ је:
јединица мере
старогрчки спев
витешка игра

ПИБРОК је:
трговачки термин
познати витез
ратна песма

ОДГОВОР:

ЕБЕНИСТ је столар који ради са абоносом, и то фине столарске послове.

ИНВАР је никлени челик са 36 отсто никла. Он се на топлоти готово нимало не шири и због тога је подесан за израду разних врста мера.

МОНМЕХ је јапанска јединица за мерење злата и сребра. Равна је: 3,7565 грама, а као трговачка мера 3,7795 грама.

ПИБРОК је ратна песма, убојна музика шкотских горштака (за гајде).

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика“ Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишње 500, полугодишње 250, за иностранство годишња 760, полугодишња 380 динара. Рукописи се не враћају.